Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք

Հ Կ (Բ) Պ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱՅԻ ՅԵՎ
ԱԳԻՏԱՑԻԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ

№ 16 (94)

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»
ՅԵՐԵՎԱՆ—1940

Պրոլետարներ բոլոր երկրների, միացե՛ք

Հ Կ (Բ) Պ ԿԵՆՏԿՈՄԻ
ՊՐՈՊԱԳԱՆԴԱՅԻ ՑԵՎ
ԱԳԻՏԱՑԻԱՅԻ ԲԱԺԻՆ

ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ

№ 16 (94)

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»
ԵՐԵՎԱՆ—1940

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԲԱՐՁՐ ԴԻՍՑԻՊԼԻՆԱՅԻ ՅԵՎ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի Նախագահության հունիսի 26-ի հրամանագիրը մեր ժողովրդական տնտեսության համար խոշոր և առանձնակի նշանակություն ունի յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազմի շրջանում: Կապիտալիստական պետություններն ամեն ջանք գործ են դընում ծավալելու պատերազմը: Կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերությունը, տրանսպորտը, գյուղատնտեսությունը և յերկրի տնտեսության մնացած բոլոր ճյուղերն ամբողջապես հարմարեցրած են

պատերազմի շահերին: Արտադրում են մեծ քանակությամբ սպառազինք և զինամթերքներ:

Սպառազինման արտադրության ծավալն ու տեմպերն ակնառու կերպով ասում են այն մասին, վոր որ ըստ որե աճում և ուժեղանում է իմպերիալիստական գիշատիչների կողմից Սովետական Միության վրա հարձակվելու վտանգը:

Մեր սոցիալիստական հայրենիքը պետք է պատրաստ լինի ամեն տեսակի անսպասելիքների:

Միջազգային ներկա բարդ պայմանները պահանջում են ՍՍՌՄ-ի ժողովրդից՝ ամենուրեք ուժեղացնել մեր յերկրի ռազմական ուժը, ել ավելի ուժեղացնել մեր յերկրի պաշտպանությունը, Կարմիր Բանակը, Ռազմա-Ծովային ու Օդային նավատորմը, մեր յերկրի տնտեսական դրությունը: Մեր յերկիրը չի կարող պակաս պատրաստված լինել, քան կապիտալիստական յերկրները, մեր յերկիրը պետք է մի քանի անգամ ուժեղ լինի, քան կա ներկայումս: Տնտեսական և ռազմական հզորության ուժեղացումըն արտահայտվում է մեծաքանակ պրոդուկցիայի և զինամթերքների արտադրությամբ:

Յերկրի տնտեսական և ռազմական հզորությունն ել ավելի ուժեղացնելու գործում մեծ դեր են կատարում աշխատանքի բարձր արտադրողականությունն ու աշխատանքի բարձր դիսցիպլինան: Դրա համար ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի Նախագահության հունիսի 26-ի հրամանագիրն արգելում է հիմնարկ-ձեռնարկների բանվոր-ծառայողներին աշխատանքից ինքնակամ հեռանալը, մտցնում է 8-ժամյա բանվորական որ ու 7-որյա բանվորական շաբաթ: Այս միջոցառումը պետք է մեծ չափով ավելացնի արդյունաբերական պրոդուկցիայի և սպառազինքի արտադրությունը:

Մեր սովետական հայրենասեր ժողովուրդը մեծ խանդավառությամբ հավանություն տվեց Գերագույն Սովետի հրամանագրին: Բանվորները և ծառայողները խորը համոզված են, վոր իրագործելով Գերագույն Սովետի Նախագահության հրամանագիրը, ՍՍՌՄ-ը տնտեսապես և ռազմականապես կդարձնեն ել ավելի հզոր: ՍՍՌՄ-ն ել ավելի ամրացնել ու հզորացնել կարելի յե միայն ստեղծելով աշխատանքային բարձր դիսցիպլինա, անխնա

պայքար մղելով լոդրերի, պրոգուլշչիկների և արտադրությունը լքողների դեմ:

Լենինը և Ստալինը պրոլետարական դիկտատուրայի գլխավոր խնդիրներից մեկն առաջադրում եյին աշխատանքային նոր դիսցիպլինայի կառուցումը, անողոք պայքար նրանց դեմ, ովքեր խուսափում են աշխատանքից, թաքնվում են ուրիշի ստվերում և ապրում են ուրիշի հաշվին, իսկ այդպիսիները դեռ կան մեր արդյունաբերության մեջ, թե քաղաքում, թե գյուղում, վորոնք վոչ միայն իրենց անձնվիրությամբ որինակ չեն ծառայում, այլ և լքում են արտադրության գործը:

Ընկեր Ստալինը միշտ մեզ սովորեցնում է, թե վորքան խոշոր նշանակություն ունի աշխատանքի բարձր դիսցիպլինան և աշխատանքի արտադրողականության բարձրացումը սոցիալիզմի կառուցման գործում: Ստախանովականների Համամիութենական 1-ին խորհրդակցությունում, ընկ. Ստալինն ասել է.

«Ինչո՞ւ սոցիալիզմը կարող է հաղթել և պետք է հաղթի և անպայման կհաղթի տնտեսության կապիտալիստական սիստեմին: Վորովհետև նա կարող է աշխատանքի ավելի բարձր որինակներ, աշխատանքի

ավելի բարձր արտադրողականություն տալ, քան տնտեսության կապիտալիստական սիստեմը: Վորովհետև նա կարող է ավելի շատ արդյունքներ տալ հասարակությանը և կարող է հասարակությանը դարձնել ավելի հարուստ, քան տնտեսության կապիտալիստական սիստեմը»:

Հարվածային կոլխոզնիկների համագումարում ընկեր Ստալինը հետևյալն է ասել.

«Յերբեմն ասում են. քանի վոր սոցիալիզմ է, ել ի՞նչ կարիք կա աշխատելու: Աշխատում եյինք առաջ, աշխատում ենք այժմ, մի՞թե ժամանակը չէ աշխատելուց դադարել: Այսպիսի խոսքերը հիմնովին սխալ են, ընկերներ: Դա լոդրերի փիլիսոփայությունն է և վոչ թե ազնիվ աշխատողների: Սոցիալիզմն ամենևին չի ժխտում աշխատանքը: Ընդհակառակը, սոցիալիզմը կառուցվում է աշխատանքի վրա: Սոցիալիզմն ու աշխատանքն անբաժանելի յեն միմյանցից: Մեր մեծ ուսուցիչ Լենինն ասել է. «ով չի աշխատում, նա չի ուտում»:

Ի՞նչ է նշանակում այդ, ո՞ւմ դեմ են ուղղված Լենինի այդ խոսքերը: Շահագործողների դեմ, նրանց դեմ, ովքեր իրենք չեն աշխատում, այլ հարկադրում են աշխատել ուրիշներին և հարստանում են ուրիշների հաշվին: Ե՞լ ում դեմ: Նրանց դեմ, ովքեր իրենք ծուլություն են անում և ուզում են շահվել ուրիշների հաշվին»:

Սոցիալիզմի պայմաններում «աշխատավոր մարդը,— ասում է ընկեր Ստալինը,— պատիվ ունի: Այստեղ նա աշխատում է վոչ թե շահագործողների համար, այլ իրեն համար, իր դասակարգի համար, հասարակության համար: Այստեղ աշխատավոր մարդը չի կարող իրեն լքված ու մենակ զգալ, ընդհակառակը, մեզ մոտ աշխատավոր մարդն իրեն զգում է իր յերկրի ազատ քաղաքացի, մի տեսակ՝ հասարակական գործիչ:

Յեվ յեթե նա լավ է աշխատում և հասարակությանը տալիս է այն, ինչ վոր կարող է տալ,— նա աշխատանքի հերոս է, նա փառքով է պսակվում»:

Ընկեր Լենինը պահանջում է անխնա պայքար նրանց դեմ, ովքեր խուսափում են աշխատանքից, ապրում են գլուխ պահելով և չեն զբաղվում հասարակական արտադրության կազմակերպման ու ամրացման գործով: Լենինը «Ինչպե՞ս կազմակերպել մրցակցությունը» հոդվածում գրում է.

«Հարուստների, խաբեբաների, ձրիակերների, խուլիգանների վերաբերմամբ կիրառվող հաշվառման ու վերահսկողության ընթացքում, բանվորական ու գյուղացիական մասսաների միայն կամավոր և բարեխիղճ, հեղափոխական խանդավառությամբ կատարած գործակցությունը կարող է հաղթահարել անիծյալ կապիտալիստական հասարակության այդ մնացուկներին, մարդկության այդ տականքներին, անհուսալի կերպով նեխված ու կոռացած այդ անդամներին, այդ վարակը, ժանտախտը, խոցը, վորը վորպես ժառանգություն է թողել կապիտալիզմը սոցիալիզմին»:

Նույն հոդվածում, մի ուրիշ տեղ գրում է.

«Որ յուրաքանչյուրը հաց ունենա, որ բոլորն էլ ամուր կոշիկներ և չպատառոտված հագուստ ունենան, տաք բնակարան ունենան, աշխատեն բարեխղճորեն, որ ոչ մի սրիկա (այդ թվում նաև աշխատանքից խուսափողները) ազատ չզբոսնի, այլ նստի բանտում կամ ամենածանր հարկադրական աշխատանքների պատիժը կրի, որպեսզի սոցիալիզմի կանոններից և օրենքներից շեղված ոչ մի հարուստ չկարողանա խուսափել սրիկայի վիճակից, մի վիճակ, որն արդարացիորեն պետք է հարուստի վիճակը լինի: «Ով չի աշխատում, նա թող չուտի»—ահա սոցիալիզմի գործնական պատվիրանը»:

ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի Նախագահության հրամանագիրը՝ 8-ժամյա բանվորական օրվան և 7-օրյա բանվորական շաբաթվան անցնելու և աշխատանքից ինքնակամ հեռանալու մասին, ամբողջապես բխում է Լենինի-Ստալինի աշխատանքային դիսցիպլինայի, արտադրողականության բարձրացման, արդյունաբերության պրոդուկցիայի ավելացման և յերկրի տնտե-

սապես ու ռազմականապես հզոր դարձնելու ուսմունքից:

ՀամԿ(բ)Պ Կենտկոմի պլենումը հատուկ ուշադրություն դարձրեց ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի այդ կարևորագույն հրամանագրի իրագործմանը: Պլենումը նշեց, որ պարտիական կազմակերպությունները անհրաժեշտ ուշադրություն չեն դարձրել այդ կարևորագույն հրամանագրի իրագործմանը և անհրաժեշտ հակահարված չեն տվել պրոգուլշչիկներին, նրանց հովանավորողներին: Այդ անուշադրության հետևանքով, ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի Նախագահության հրամանագրից հետո, հուլիս ամսում, Հայաստանի հիմնարկձեռնարկներում տեղի յեն ունեցել բավականի թվով պրոգուլներ:

ՀամԿ(բ)Պ Կենտկոմի պլենումն իր որոշումներում հատուկ ցուցմունք տվեց պարտիական կազմակերպություններին՝ ձեռք առնել ամենակտրուկ միջոցառումները՝ պրոգուլշչիկների, նրանց հովանավորողների ու դատական օրգանների կողմից յեղած լիբերալ վերաբերմունքի դեմ:

Հունիս ամսին 18 ձեռնարկություններում

յեղել են 501 պրոգուլ, իսկ հուլիս ամսին՝ 330։

Պրոգուլներն ըստ ձեռնարկությունների, հետևյալն են՝

Հիմնարկ-ձեռնարկներ	Պրոգուլների թիվը	
	հունիս	հուլիս
1. Ղափանի պղնձի կոմբինատ	20	13
2. Լենտեքստիլ կոմբինատ	120	29
3. Առաջին կարի գործարան	57	26
4. Յերևանի կոշիկի գործարան	27	16
5. Կաշեգործարան	17	7
6. «Արարատ» գործարան	13	3
7. Մեքենագործարան	14	11
8. Կաուչուկշին	12	4
9. Կոմբինատ ՍԿ «Սովպրեն»	50	36
10. Մուլխի գործարան	5	5
11. Բաղչինտրեստ	34	18
12. Մոլոտովի անվան մանածագործարան	97	74

Գերագույն Սովետի Նախագահության հունիսի 26-ի հրամանագրից հետո, մինչև օգոստոսի 15-ը դատական օրգանների կողմից դատապարտված են 963 պրոգուլշչիկ-

ներ, աշխատանքից ինքնակամ հեռացման համար դատապարտված են 88 հոգի, 2 հոգի յել դատապարտված են պրոգուլշչիկներին հովանավորելու համար։

Պրոգուլշչիկների, աշխատանքային դիսցիպլինան խախտողների և արտադրությունը լքողների դեմ պետք է պայքար ծավալվի ամբողջ ֆրոնտով։

ՍԿ «Սովպրեն» կոմբինատում օգոստոսի 1—25-ը տեղի յե ունեցել 78 պրոգուլ, «Հայմարմար» գործարանում՝ 10, Ալավերդու պղնձագործարանում՝ 9, Կաուչուկշինում՝ 17, Ղափանի պղնձի կոմբինատում՝ 10, Արթիկտուֆում՝ 8 և այլն։ Այս փաստերն ասում են այն մասին, վոր գործարանի դիրեկտորները, պարտկազմակերպությունները ու պրոֆ. միությունները դեռ վճռողական պայքար չեն տանում աշխատանքի դիսցիպլինան խախտողների դեմ, իսկ շատ գործարաններում պրոգուլշչիկների դեմ պայքարը հանձնարարված է յերկրորդական աշխատողներին։ Շատ հիմնարկ-ձեռնարկների ղեկավարների՝ աշխատանքային դիսցիպլինայով չզբաղվելու հետևանքով, պրոգուլշչիկները մնում են անպատիժ։ Օրինակ՝ «Լեպսե» գործարանում՝ Մոմջյան Միսակը—կոմսոմոլի անդամ,

գործարանում աշխատել է մեկ տարի, հուլիսի մեկին նա ինքնակամ թողնում է աշխատանքը և պատասխանատվության չի ենթարկվում: Ղամբարյան Սեմյոնը, տոկար, հուլիսի 20-ին թողնում է աշխատանքը 2 ժամ: Նույն Ղամբարյանն օգոստոսի 6—7-ին աշխատանքի չի գալիս: Դիրեկտորը մինչև վերջերս նրան պատասխանատվության չի կանչում և չի հետաքրքրվում նրա աշխատանքի չգալու պատճառների մասին:

Գաբեկով Իվանը—ձուլարանի ցեխի բանվոր, կոմսոմոլի անդամ, աշխատում է գործարանում 4 ամիս. Հուլիսի 23-ին աշխատանքից ուշացել է 50 րոպե, իսկ գործը դատարան է ուղարկված միայն օգոստոսի 7-ին, այսինքն՝ 15 օր անցնելուց հետո:

Գորբունով Ալեքսանդրը— կոչեգար, հուլիսի 25-ին աշխատանքի դուրս չի գալիս, և նրա գործը երկար ժամանակ դատարան չի ուղարկվում:

Շատ տեղեր էլ հիմնարկ-ձեռնարկների ադմինիստրացիան ինքն է նպաստում պրոգուլշչիկներին:

Ձեթ-Օճառ կոմբինատի դիրեկտոր Խաչատրյանը հուլիս ամսում 14 աշխատակիցների արձակուրդ է տվել, ամեն մի աշխա-

տակցին հասանելիք արձակուրդից 20 օր ավելի. լաբորանտկա Հակոբյանին տվել է 41 օր, հաշվապահուհի Ցեղխադարյանին՝ 57 օր, վորից 40 օր իր հաշվին:

Մեքենաշինական գործարանի դիրեկտոր Սարգսյանը միայն հուլիս ամսում արձակուրդ է տվել 20 բանվոր-ծառայողների, իրենց հաշվին 1—3 օր:

Փոխանակ մոբիլիզացիայի ենթարկելու աշխատավորությանը, և ամեն մի ժամ օգտագործել արտադրողականության բարձրացման համար, շատ դիրեկտորներ տալով հասանելիքից ավելի արձակուրդ, օրինականացնում են պրոգուլները:

Պրոգուլի մի խայտառակ դեպք տեղի ունեցավ Ժողտնտհաշվարչությունում: Աշխատակից Վարդանյան Գարեգինը գալիս է աշխատանքի, բայց ըստ երևույթին՝ տրամադրություն չի ունենում աշխատելու, թողնում է գործը և աշխատանքի ժամին գնում բաղնիք, աշխատանքի յե վերադառնում միայն 2 ժամից հետո: Դատարանը նրան դատապարտեց 4 ամիս հարկադիր աշխատանքի:

Ագիտատորները պետք է կոնկրետ փաստերով մերկացնեն աշխատանքի դասալիքներին, ուրիշի հաշվին ապրողներին և մո-

րիլլվացիայի յենթարկեն ազնիվ աշխատողներին՝ բարձրացնելու աշխատանքային դիսցիպլինան: Պրոգուլշչիկների շարքում կան նաև պարտիականներ և կոմյերիտականներ, վորոնք առաջավոր լինելու փոխարեն, հանդես են գալիս գործը լքողի դերում: Օրինակ. Ունիվերմագի պարտկազմակերպության անդամ Բուրաստան Ամիրյանը թողնում է աշխատանքը և գնում է հերթ կանգնում, իսկ պահեստապետ, պարտիայի անդամ Գրիգոր Գալյանը գալիս է աշխատանքի վայրում, քնում: Նման մարդիկ, առաջավոր պարտիայի անդամներ լինել չեն կարող և հեռացվում են պարտիայի շարքերից: Պրոգուլշչիկների, գործալիքների և նրանց հովանավորողների դեմ պայքարը՝ դա մեր յերկիրը տնտեսապես և ռազմապես հզոր դարձնելու հիմնական խնդիրներից մեկն է:

ՄՏԿ-ներում, սովխոզներում և կոլխոզներում նույնպես պետք է ստեղծել յերկաթյա դիսցիպլինա: Անբավարար է կիրառվում ՍՍՌՄ Գերագույն Սովետի հրամանագիրը՝ աշխատանքից ինքնակամ հեռացող տրակտորիստների, կոմբայնավարների նկատմամբ: ՄՏԿ-ներում ու սովխոզներում աշխատանքը լքողները, չվողները և

աշխատանքային դիսցիպլինան խախտողները շատ տեղերում մնում են անպատիժ: Օրինակ. Ապարանի շրջանում կոմբայնավարներ՝ Մարտիրոսյանը, Ասատրյանը, Հայրապետյանն ուշացել են աշխատանքից 2—4 ժամ:

Ղուկասյանի շրջանում տրակտորիստ Սարգսյանն ինքնակամ թողել է աշխատանքը: Տրակտորիստ Ռաշոյանն ուշացել է աշխատանքից: Տրակտորիստներն աշխատանքի յեն դուրս գալիս մեծ ուշացումով:

Հոկտեմբերյանի շրջանում տրակտորիստ Մանուկյանը 3 օրով, առանց թույլտվության, բացակայել է աշխատանքից, իսկ Աղիկյանը մի որ պրոգուլ է արել:

Այս փաստերը խոսում են աշխատանքային թույլ դիսցիպլինայի մասին:

Բանվոր-ծառայողներից վոմանք օգտվելով այն բանից, վոր մեզ մոտ չկա գործազրկություն և ամեն մի գործարան կարիք ունի բանվորական ուժի, ամեն մի գործից ուշացող, գործից հեռացող, անմիջապես աշխատանք է գտնում մի ուրիշ գործարանում, և անտեսելով սոցիալիստական արտադրության շահերը, զանազան զարտուղի

ճանապարհներով փախչում և թաղնվում են աշխատանքից, վորպեսզի աշխատավարձ ստանան ու չաշխատեն: Ահա մի քանի որինակներ:

1) Ազիզյան Սուրենը—1938 թվից աշխատել է Յերևանի Քաղսովետում, վորպես վարտավիր, 14/1-39 թ. մինչև 5/1-40 թ.՝ Յերևանի հրդեհաշեջ խմբում՝ հրդեհաշեջ, վորտեղից հեռացված է հարբեցողության համար: Ազիզյան Սուրենը 7/3—40 թ. ընդունվում է աշխատանքի ՍԿ «Սովպրեն»-ում, վորպես սևագործ բանվոր, հեռացվում է վորպես անպետքի: 11/5—40 թ. աշխատանքի յե ընդունվում 1-ին կարի գործարանում, վորպես հրդեհաշեջ: 13/7—40 թ. ուշանում է աշխատանքից 40 րոպե:

23/7-40 թ. Յերևանի Սպանդարյան ռայոնի 4-րդ շրջանի ժողդատարանը դատապարտեց նրան 3-ամսյա հարկադիր աշխատանքի, աշխատավարձի 15%-ի պահումով:

26/7—2/8—40 թ. աշխատանքի դուրս չեկավ, պատճառաբանելով, թե քիչ աշխատավարձ է ստանում:

10/8-40 թ. Սպանդարյան ռայոնի 4-րդ ժողդատարանը նրան դատապարտեց 4 ամսվա կալանքի:

2) Մարգարյան Իգմիր Հովհաննեսի—

կոմյերիտական 1940 թ. մարտ ամսից: 20/4-37 թ. մինչև 1/7-39 թ. աշխատել է Հայարդսովետի տպարանում, վորպես գրաշար: 1/7-39 թ.—15/8-39 թ. աշխատել է Պետհրատի № 2 տպարանում, վորպես 2-րդ կարգի գրաշար, ազատվում է աշխատանքից պրոգուլի պատճառով: 21/8-39 թ. ընդունվում է Յերքաղտրամվայ, վորպես կոնդուկտոր: 23/10—39 թ. ազատվում է աշխատանքից պրոգուլի համար. 14/9-39 թվին ընդունվում է Մոլոտովյան ռայոնի 4-րդ ժողդատարանը, վորպես ցրիչ: 7/2-40 թ. ազատվում է աշխատանքից պրոգուլի համար: 13/2-40 թ. ընդունվում է Յերքաղտրամվայ, վորպես կոնդուկտոր: 17/6-40 թվին ազատվում է աշխատանքից պրոգուլի համար: 26/6-40 թ. Յերքաղտրամվայի վարչության գնահատու և կոնֆլիկտային հանձնաժողովի վորոշմամբ վերականգնվում է աշխատանքում: 2/7-40 թ. աշխատանքի դուրս չի գալիս, 20/7-40 թ. Մոլոտովյան ժողդատարանի վորոշմամբ դատապարտվում է 4 ամսվա հարկադիր աշխատանքի, աշխատավարձի 15%-ի պահումով:

Յերքաղտրամվայի վարչության սկզբնական ԼԿՅԵՄ կազմակերպությունն անհրա-

ժեչտ չի համարել զբաղվել Մարգարյանի հարցով։

3) Մկրտչյան Համբարձում Արշակի— պարտ. թեկնածու 1939 թվից. 10/8–38 թ. աշխատել է Հայֆիլհարմոնիայում, որպես տնտեսվար, ազատված է աշխատանքից 3/2–39 թ., № 51 հրամանով, գողության համար։ 28/3–39 թ. աշխատել է Առևտրի տեխնիկումում, որպես տնտեսվար—աշխատանքից հեռացված է 21/5–39 թվին, աշխատանքը չղեկավարելու և 2800 ռ. պակասորդ տալու համար, գործը հանձնված է դատարան։ 29/5–39 թ. աշխատում է «Կուլտուրա» արտելում, որպես էքսպեդիտոր։ 23/6–39 թ. ազատված է աշխատանքը պրավալի տալու համար։ 27/6–39 թվին աշխատում է Հիդրոմետվարչությունում, որպես տնտեսվար, 26/9–39 թ. ազատված է աշխատանքից № 55 հրամանով, պրոգուլի համար։ 5/5–40 թ. աշխատում է Սպանդարյան շրջանի սան. սեկտորում, որպես ֆին. տեսուչ, 9/5–40 թ. հեռացված է պրոգուլի համար։ 14/6–40 թ. աշխատում է Արզնի հանքային ջրի գործարանում, որպես պատ. կատարող, 3/7–40 թ. հանված է՝ աշխատանքին անկար լինելու պատճառով։ 16/7–40 թ. աշխատում է

Գլավտախարարբիտում, որպես էքսպեդիտոր, 18/7–40 թ. մեկ օր պրոգուլ է տալիս, 19/7–40 թ. գործը հանձնվում է Սպանդարյան շրջանի 3–րդ ժողդատարան։

4) Մարիկյան Կլիպտան Համբարձումի— 2/6—1939 թվին մտնում է աշխատանքի Ալավերդու հացի գործարան, որպես շոֆերի օգնական, 1/8–39 թ. ազատվում է աշխատանքից՝ հաստիքների կրճատման կապակցությամբ, 4/8–39 թ. մտնում է աշխատանքի Ալավերդու Լեսպրոմխոզը, որպես շոֆերի օգնական, 5/8–39 թ. ազատվում է աշխատանքից բանակ կանչվելու համար, բանակը նրան չի ընդունում, որպես հիվանդի, սակայն Մարիկյանը չի վերադառնում նույն տեղն աշխատանքի։ 25/12–39 թ. մտնում է Կառուչուկչին, որպես ավտոգարաժի պահակ, 19/2–40 թ. տեղափոխվում է 4–րդ աշխատամասը, որպես սևագործ բանվոր։ 14/4–40 թ. ազատվում է աշխատանքից՝ պրոգուլի համար։ 21/4–40 թ. ընդունվում է աշխատանքի կաշեգործարանի ապրանքային պահեստում, 19/5–40 թ., որպես իրեն չարդարացնող, տեղափոխում են նախապատրաստական ցեխ, որպես բանվորի, 28/6–40 թ. աշխատանքի դուրս չի գալիս, որի

համար Ստալինյան շրջանի 1-ին ժողդատարանը դատապարտում է 3 ամսվա հարկադիր աշխատանքի, աշխատավարձի 15%-ի պահումով: Անգամ դատարանի վորոշումից հետո Մարիկյանը շարունակում է լոդրություն անել. ողոստոսի առաջին դեկադի պլանը նա կատարել է 54,3%-ով: Այն հարցին, թե ինչո՞ւ լավ չի աշխատում, և չի կատարում պլանը, Մարիկյանը պատասխանում է. «Չեք ուզում, ազատեցեք ինձ աշխատանքից»:

Այսպիսիներն են, վորոնք լքում են աշխատանքը: Սրանք են, վոր չվելով մի գործարանից մյուսը, լքում են աշխատանքը:

Մեր ագիտատորները չպետք է բավարարվեն Գերագույն Սովետի հրամանագիրն ընթերցելով միայն. բոլշևիկյան ագիտացիան պետք է հարձակողական լինի, յերևան հանի ամեն մի պրոգուլշչիկի, ամեն մի աշխատանքից խուսափողի և մերկացնի նրանց մասսաների առաջ, վորպես վնասակար մարդկանց: Պետք է յերևան հանվեն և մերկացվեն նաև նրանք, ովքեր լիբերալ վերաբերմունք են ցույց տալիս և հովանավորում են պրոգուլշչիկներին ու արտադրության լքողներին:

ԲԱՆՎՈՐ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻ ԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐՈՒՄ

ԱՆԳԼԻԱ

Դեռ նախքան պատերազմի սկսվելը բուրժուազիան հարձակում էր գործում բանվորների աշխատանքային օրվա և աշխատանքի պայմանների վրա: Պատերազմի ժամանակ այդ հարձակումն ուժեղացավ, հատկապես այն ժամանակվանից, յերբ կառավարության կազմի մեջ մտան լեյբորիստները: Տրեդյունիոնների լիդեր, այժմ աշխատանքի մինիստր, Բեվինին ընձեռվեցին արտակարգ լիազորություններ, վորոնք նրան իրավունք են տալիս ուզած մարդուն հրամայել կատարելու ամեն մի

աշխատանք, վորը կպահանջի կառավարությունը: Բեվինն իրավունք ունի բանվորներին հարկադրաբար փոխադրելու ռազմական գործարանները: Կապիտալիստական շահագործողների դեմ գործադուլ անելու իրավունքը խլված է բանվորներից:

Աշխատանքային օրը յերկարացված է չլսված չափերով: Համարյա հաջորդ օրն իսկ այն բանից հետո, յերբ լեյբորիստ Մորրիսոնը մատակարարման մինիստր նշանակվեց, նա հրամայեց բոլոր պետական ռազմական գործարաններին աշխատել շաբաթական յոթն օր գիշեր-ցերեկ չարունակ, մինչև հատուկ կարգադրություն կարվի: Այժմ պետական ռազմական գործարանների մեծ մասն աշխատում է 2 հերթի, 12-ական ժամ:

Ահա լեյբորիստական «Դեյլի հերալդ» թերթից վերցված մի նկարագրություն, վորի մեջ հավանության տոնով պատմըվում է այն մասին, թե ինչպես ռազմական գործարանների բանվորները սկսել են աշխատել կիրակի օրերը. «Ռազմական գործարանների հարյուր հազարավոր բանվորներ կիրակի առավոտյան գնացին աշխատանքի: Միդլենդսի ռայոնի ռազմական գործարաններից մեկում 13 հազար տղա-

մարդ և կին ձեռք-ձեռքի աշխատում եյին առավոտյան ժամը 8-ից մինչև յերեկոյան ժամը 7-30: Յերբ նրանք վերջացրին, աշխատանքի անցավ մյուս հերթափոխը՝ նույնպես 13 հազար տղամարդկանցից և կանանցից բաղկացած, և դազգյահների առջև կանգնեց աշխատելու մինչև առավոտյան ժամը 7-30»: Այնուհետև թղթակիցը գրում է. «Յես խոսեցի խոշոր զինանոցում գրաղված մի քանի տղամարդկանց և աղջիկների հետ: Նրանք բոլորն էլ, բացառությամբ 16 տարեկանից ցածր տղաների, աշխատում են այժմ շաբաթական 7 օր 12-ժամյա հերթափոխերով»:

Լեյբորիստական «Տրիբյուն» շաբաթաթերթի թղթակիցը՝ Կովենտրին, այցելելով ռազմական արդյունաբերության մի խոշոր կենտրոն, գրում է. «Ռազմական գործարանների մեծ մասում մտցված է 12-ժամյա աշխատանքային օր, ցերեկային և գիշերային հերթափոխերով»:

Դժվար չէ կռահել, թե այդ բանն ինչպիսի կործանարար ազդեցություն կունենա բանվորների առողջության վրա: Կոմպարտիայի . օրգան «Դեյլի ուորկեր» թերթը բերում է ռազմական գործարանի մի բանվորի հետևյալ խոսքերը. «Կանայք

հիվանդանում են ամեն օր: Նրանք տառապում են ներվային հյուծումով: Նրանք տնից բացակայում են օրական 14 ժամ»:

Ուժեղանում է յերեխաների շահագործումը: Այդ տեսակետից բնորոշ են հետևյալ փաստերը: Բանվորների յերկարատև պայքարից հետո 1937 թվին հրատարակվեց մի օրենք, վորը 16 տարեկանից ցածր պատանիների աշխատանքային շաբաթը կրճատում եր և հասցնում 48 ժամվա: Այդ օրենքով նախատեսված եր պատանիների աշխատանքային շաբաթը իջեցնել մինչև 44 ժամվա՝ սկսած 1939 թվի հուլիս ամսից: Բայց բանից դուրս յեկավ, վոր «արդյունաբերությունը բավականաչափ հարմարեցված չեր աշխատանքային շաբաթվա այդ կրճատմանը, յերբ սկսվեց պատերազմը»: Թույլատրություն տրվեց 16 տարեկանից ցածր պատանիներին զբաղեցնել շաբաթական 47–48 ժամ, և հարյուրավոր մեքենաշինական գործարաններ այդպես էլ անում են: Կան նաև դպրոցականներին գյուղատնտեսության մեջ օգտագործելու պլաններ: 16 տարեկանից բարձր յերիտասարդների համար աշխատանքային շաբաթը շատ ավելի յերկար է լինելու,

յեթե դատենք ըստ անցյալ պատերազմի, այն կհասնի 70 և ավելի ժամվա: Մանչեստերի և շրջակա ռայոնի մեքենաշինական ձեռնարկություններում աշակերտների աշխատանքի պայմանների մասին այս տարվա սկզբին հրատարակված հաշվետվությունը ցույց տվեց, վոր աշակերտներն աշխատում են զարհուրելի պայմաններում: Մի ավիացիոն գործարանում տղաները դեռևս այն ժամանակ (հունվարի վերջերին) աշխատում եյին բոլոր հանգստի օրերին ամբողջ տասը շաբաթ շարունակ:

Այժմ աշխատանքի մինիստր Բեվինի պահանջով վերացված են հանգստի բոլոր կիրակիներն ու տոնական օրերը:

1914–1918 թ. թ. առաջին իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ աշխատանքի պաշտպանության վերաբերյալ օրենսդրությունը պարզապես վերացվեց, և դրա հետևանքով դժբախտ պատահարների թիվը, վորը 1914 թվին կազմում եր յուրաքանչյուր հազար բանվորին ամսական 100, 1915 թվին հասավ 292-ի: Գիշերային հերթափոխերում , յուրաքանչյուր 1000 բանվորից 500 հոգի ամեն ամիս վորևե վնասվածք եյին ստանում: Այժմ, լուսաքողարկման նպատակով ձեռնարկություն-

ներում լուսավորությունը թույլ լինելու հետևանքով, պետք է սպասել, որ յերկար աշխատանքային օրը և աշխատանքի տենդոտ տեմպերը կհանգեն արտադրության մեջ դժբախտ պատահարների թվի հսկայական ավելացման:

Սակայն արտադրանքի ավելացումը վերաբերում է լոկ ռազմական արդյունաբերությանը և եքսպորտային ճյուղերին: Իսկ աշխատավորների համար սպառման միջոցներ արտադրելու տեսակետից սաստիկ կրճատելու վորոշակի քաղաքականություն է հետապնդվում: Մի բանվորական հետազոտական կազմակերպություն հաշվել է, վոր արդեն իսկ 1940 թվի հունվարին պատերազմի սկզբից գների ավելանալու հետևանքով մանրածախ առևտրի շրջանառությունը պակասել է ավելի քան 17 տոկոսով, նախորդ տարվա համեմատությամբ: Այլ խոսքով, բանվորները զգալիորեն ավելի քիչ են գնում, քան մի տարի առաջ, այն բանի հետևանքով, վոր մթերքների և լայն սպառման ապրանքների գները խիստ աճել են:

Կապիտալիստները և նրանց լեյբորիստ արբանյակները բարձրաձայն բղավում են զոհաբերության անհրաժեշտության մա-

սին,— ինքնին հասկանալի յե, հանուն իմպերիալիստների շահերի փրկության: Բայց այն ժամանակ, մինչ օրենքը բանվորներին հարկադրում է տալու տասացիորեն իրենց արյուն-քրտինքը, կապիտալիստները շարունակում են հսկայական շահույթներ վաստակել:

Այսպես, օրինակ, մեքենաշինական արդյունաբերության մեջ հենց միայն 181 ֆիրմաներ, վորոնք 1929 թվին ունեյին 29,8 միլիոն ֆունտ ստերլինգի շահույթ, 1938 թվին ստացան 44,6 միլիոն ֆունտ ստերլինգի շահույթ: Յերկաթուղային մագնատների համար ապահովված է տարեկան 40 միլիոն ֆունտ ստերլինգի շահույթ: Ածխահանքերի տերերը 1938 թվին վաստակեցին 13,6 միլիոն ֆունտ՝ 1935 թվի 5,2 միլիոն ֆունտի դիմաց: «Դենլոպ րաբբեր կոմպանի» ֆիրման (կաուչուկ) 1939 թվին ստացավ ավելի քան 4,25 միլիոն ֆունտ շահույթ՝ 1938 թվի 2,25 միլիոնի դիմաց, «Իմպերիել կեմիկլ ինդաստրիս» ֆիրման (քիմիական տրեստ) 1939 թվին ունեցավ 13,7 միլիոն ֆունտ շահույթ՝ 1938 թվի 9 միլիոն ֆունտի դիմաց և այլն:

Ըստ մամուլի հաշվետվությունների,

1057 անգլիական ֆիրմաներ 1939 թվին ստացան 216.725 հազար ֆունտ ստերլինգի շահույթ՝ 1938 թվի 199.139 հազար ֆունտ ստերլինգի դիմաց։

Անգլիական բանվորների արտադրանքի յուրաքանչյուր ավելացում նշանակում է նույնպիսի և ե՛լ ավելի բարձր վաստակ մի բուռը կապիտալիստների համար։

ՖՐԱՆՍԻԱ

Պատերազմն սկսվելուց շատ առաջ ֆրանսիական բուրժուազիան, հարձակում գործելով բանվոր դասակարգի վրա, քայլ առ քայլ վոչնչացնում էր ֆրանսիական բանվորների սոցիալական նվաճումները, ավելացնում էր աշխատանքային օրը, իջեցնում աշխատավարձը և աշխատավորներին ծանրաբեռնում նոր հարկերով։

Դալադյեյի կառավարությունը, վորն իշխանության գլուխն անցավ 1938 թվի ապրիլին, արդեն իսկ մայիս ամսին անցկացրեց 40-ժամյա աշխատանքային շաբաթի վերաբերյալ օրենքի «ավելի ճկուն» կիրառում, վորը ձեռնարկատերերի համար հեշտացնում էր այն խախտելու հնարավորությունը։ Միաժամանակ արժեքազրկվեց

ֆրանկը, իսկ ուղղակի և անուղղակի հարկերը ավելացան 8%-ով։

1938 թվի օգոստոսի 30-ի արտակարգ դեկրետով կառավարությունը ձեռնարկատերերին իրավունք տվեց աշխատանքի լրացուցիչ ժամեր սահմանել այն բոլոր ձեռնարկություններում, վորոնք սպասարկում էին պաշտպանության կարիքներին և պետական կարիքներին։

Մյունխենի համաձայնագրի կնքումից հետո կառավարության ստացած արտակարգ լիազորությունները օգտագործվեցին բանվոր դասակարգի դեմ հետագա հարձակման համար։ Ձեռնարկատերերին թույլատրվեց աշխատանքային շաբաթն ավելացնել անհրաժեշտության դեպքում։ «Բանվորական օրվա ընդհանուր տևողությունը,— ասում էր 1938 թվի դեկտեմբերի 12-ի դեկրետը,— չպետք է անցնի օրական 9 ժամից և շաբաթական 48 ժամից, բացի այն դեպքերից, յերբ գոյություն ունեցող հրահանգները նախատեսում են ավելի յերկարատև աշխատանքային ժամանակ կամ յերբ ձեռնարկատերերը ստանում են աշխատանքի տեսչի հատուկ թույլտվությունը»։

Յեթե առաջ, հավաքական պայմանա-

զրերին համապատասխան, Ֆրանսիական բանվորն արտաժամյա աշխատանքի համար 25% հավելում էր ստանում, սակայն, բստ նոյեմբերի 12-ի դեկրետի, այդ հավելումը չէր կարող անցնել 10%-ից:

Աշխատանքային օրվա ավելացմանը և արտաժամյա աշխատանքի վարձատրության իջեցմանը զուգընթաց մացվեց ազգաբնակչության բոլոր յեկամուտները, այդ թվում բանվորների աշխատավարձի և ծառայողների ռոճիկի արտակարգ յերկտակոսային հարկում: Բարձրացվեցին փոստային և հեռախոսային տարիֆները, սուրճի, շաքարի, բենզինի, ծխախոտի, գինու և այլ ապրանքների ակցիզները:

Շարունակելով սոցիալական օրենքների լիկվիդացիայի քաղաքականությունը, Ֆրանսիական բուրժուազիան իրեն խնդիր առաջադրեց ռազմական արդյունաբերության անման ծախսերի ամբողջ ծանրությունը դնել բանվոր դասակարգի և աշխատավորական մասսաների վրա: Ավելին չառ շահագրգռված լինելով իր շահույթների աճումով, քան թե յերկրի պաշտպանունակության իրական ամրապնդումով, Ֆրանսիայի բուրժուազիան, ավելացնելով աշխատանքային օրը և շարունակելով

վատթարացնել աշխատանքի պայմանները, ձգտում էր լոկ բարձրացնել ձեռնարկությունների յեկամտաբերությունը: 1939 թվի մարտի 20-ին կառավարության հրատարակած արտակարգ դեկրետները նախատեսնում էին 60-ժամյա աշխատանքային շաբաթ մտցնել ազգային պաշտպանության կարիքների համար աշխատող պետական և մասնավոր ձեռնարկություններում (մետաղաձուլման ձեռնարկությունները, էլեկտրոեներգիայի արտադրությունն ու բաշխումը, կամուրջների, ճանապարհների շինարարությունը և այլն): Այդ դեկրետը իրավունք էր տալիս, շաբաթական 60 ժամից դուրս, լրացուցիչ ժամեր էլ մտցնել այդ ձեռնարկություններում: Միաժամանակ դեկրետն իջեցրեց արտաժամյա աշխատանքի վարձատրությունը:

1939 թվի ապրիլի 22-ին հրատարակված արտակարգ դեկրետները աշխատանքային շաբաթվա 45-ժամյա տևողություն սահմանեցին ինչպես կոմունալ տնտեսության ձեռնարկություններում, այնպես էլ մասնավոր ձեռնարկություններում, առանց աշխատավարձի վորևէ ավելացման: Արդեն իսկ 1939 թվի ամռանը Ֆրանսիական բանվոր դասակարգի մեկ յերրորդական մասից

հարկերը, վորոնք 1938 թվին կազմում եյին ազգաբնակչության մեկ շնչին 1310 ֆրանկ՝ 1939 թվին բարձրացան 1710 ֆրանկի, 1940 թվին՝ 2100 ֆրանկի:

Այս ամենն ընդհանուր առմամբ հանգեց այն բանին, վոր ֆրանսիական բանվոր դասակարգը, վորը աշխատում է շաբաթական 60—70 ժամ, այսինքն մեկ և կես անգամ ավելի, քան մինչև պատերազմ, ավելի քիչ աշխատավարձ է ստանում նախապատերազմյան ժամանակաշրջանի հետ համեմատած:

Ձգտելով ձեռնարկատերերի համար ստեղծել «իրենց» բանվորների անսահմանափակ շահագործման իրավունք, Ֆրանսիայի կառավարությունը 1939 թվի մարտի 21-ի դեկրետով արգելեց պաշտպանության կարիքների համար աշխատող ձեռնարկությունների բանվորներին գնալ ուրիշ գործարանները: 1939 թվի օգոստոսի 25-ի օրենքը ռազմական պատվերներ կատարող ձեռնարկությունների միլիտարիզացիայի կարգ սահմանեց: «Միլիտարիզացիայի ենթարկված անձնակազմը,— ասված է այդ դեկրետում,—պարտավոր է մնալ իր պոստում, բացառությամբ այլ աշխատանքի վերաբերյալ հատուկ ցուցմունքներ-

րի»: Յեթե հաշվի առնենք այն բանը, վոր ֆրանսիական ձեռնարկությունների ճնշող մասը կարող է դասվել ռազմական պատվերներ կատարող ձեռնարկությունների շարքը, ապա բանից դուրս է գալիս, վոր ֆրանսիական բանվոր դասակարգի վիթխարի մի մասը դրված է զինվորական իշխանությունների վերահսկողության տակ և հանձնված է ձեռնարկատերերի քմահաճույքին:

Վերջապես, 1939 թվի սեպտեմբերի 6-ի օրենքով վերացվեց շաբաթական մեկ օրվա հանգիստը պաշտպանության համար աշխատող պետական և մասնավոր ձեռնարկություններում:

Այս ամենը խոսում է այն մասին, վոր Ֆրանսիայի կառավարությունը, դեռևս նախապատերազմյան ժամանակաշրջանում ավելացնելով աշխատանքային օրը և կրճատելով աշխատավարձը, պատերազմի ժամանակ ամբողջապես միլիտարիզացիայի ենթարկեց ֆրանսիական բանվոր դասակարգի նվաճած սոցիալական օրենսդրությունը և բանվորներին դարձրեց ֆինանսական կապիտալի ստրուկներ:

Բանվորների կիսագաղութային շահա-
…ործումը, որը սովորական է Ճապոնիա-
…ի համար, անչափ ուժեղացավ պատերազ-
…ի ժամանակ: Այն արտահայտվում է նախ
… առաջ աշխատանքային օրվա երկա-
…ացմամբ: Ճապոնական բանվորի 14—16
…ժամյա աշխատանքային օրը պատերազմի
…ժամանակ դարձավ ոչ թե բացառություն,
…այլ կանոն: Շատ դեպքերում այն հասնում
… նույնիսկ 18 ժամվա: Աշխատանքային
…օրվա տևողության ավելացումն ընթա-
…նում է, բացի այդ, հարկադիր
…արտաժամյա աշխատանքի գծով: Ռազ-
…մական արտադրության կատաղի զար-
…գացման հետևանքով բանվորներին հար-
…կադրում են հաճախ աշխատել գիշեր-ցե-
…րեկ: Շատ չնչին հանգստից հետո այդ
գիշեր-ցերեկ տարվող աշխատանքը վերըս-
կըսվում է: Ձեռնարկատերերը նախընտ-
րում են արտաժամյա աշխատեցնել, քան
թե նոր բանվորներ վարձել. այդ ավելի է-
ժան է նստում: Բանվորները, զրկվելով
աշխատանքից զրկվելու մշտական սպառ-
նալիքի տակ և կատաղի թափով աճող
թանկությունից հարկադրված, աշխատում

են մինչև լիակատար ուժասպառության
աստիճանի: «Այդպիսի աշխատանքից հրա-
ժարվել, նշանակում է սովամահության
դատապարտվել»,—հայտարարում են բան-
վորները:

Տեղի տալով բանվորների մասսայական
և վճռական պահանջներին աշխատանքային
օրվա օրենսդրական սահմանափակման մա-
սին, այդ հողի վրա անգամ պատերազմի
ժամանակ չդադարող գործադուլների ճնշ-
ման տակ, ճապոնական կառավարությու-
նը հարկադրված եղավ ամենավերջին ժա-
մանակներս համապատասխան օրենք ըն-
դունել: Այդ օրենքը, որ ուժի մեջ մտավ
1939 թվի մայիսի 1-ից և տարածվում է
միայն 10-ից ավելի բանվոր ունեցող ձեռ-
նարկությունների վրա, Ճապոնիայի պատ-
մության մեջ առաջին անգամ լինելով նա-
խատեսնում է 12-ժամյա աշխատանքային
օրվա սահմանում, 16 տարեկանից բարձր
տղամարդկանց համար և «ամսական ան-
նվազն 2 հանգստի օր»: Սակայն այս օ-
րենքի մեջ եղած այն վերապահությունը,
թե «տեղական նահանգապետի թույլտվու-
թյամբ աշխատանքային օրը կարելի է
հասցնել 14 ժամվա», փաստորեն ի չիք է
դարձնում այդ ճիվաղային օրենքը: Աշ-

խատանքային օրվա տևողությունը ճապոնական ձեռնարկություններում, չխոսելով արդեն նրանց մասին, վորոնք ընդհանրապես չեն ընկնում այդ օրենքի ուժի տակ (նա ընդգրկում է լոկ մոտ 1700 ֆաբրիկա և գործարան 800 հազար բանվորով), մընում է համարյա նախկինը:

Չլսված գազանական շահագործման են յենթարկվում բանվորուհիները և պատանիները: 11-ժամյա աշխատանքային օրը կանանց և մինչև 16 տարեկան պատանիների համար օրինականացվել է ավելի վաղ: Բայց այդ սահմանափակումը համարյա վոչ մի տեղ չի պահպանվում: Ինքը, ճապոնական մամուլը բազմիցս փաստեր է բերում այն մասին, վոր նույնիսկ յերեխաներն աշխատում են 13 և 14 ժամ՝ սահմանված 11 ժամվա փոխարեն: «Մյունխոի» ժուռնալը (№12, 1938 Թ.)—«Սոդոմեյ» ռեֆորմիստական պրոֆմիությունների օրգանը,—մեկնաբանելով «ազգի ընդհանուր մոբիլիզացիայի» վերաբերյալ օրենքի VI հոդվածը, վորը նախատեսնում է աշխատանքային ուժի կառավարական կանոնավորումը պատերազմի ժամանակ, գրում է. «Բանի վոր անհրաժեշտ է ներկայումս ընդարձակել արտադրական կարողությունը, կարելի յե

գործարանային օրենքով պաշտպանվող բանվորներին, այսինքն կանանց և պատանիներին, ստիպել աշխատելու սահմանված ժամերից ավելի, կամ թե կրճատել նրանց հանգստի ժամերն ու հանգստի օրերը»:

Ոսակայում, հաղորդում էր 1938 թվի հուլիսին «Ասախի» թերթը, «փաստորեն բանվորուհիների աշխատանքային օրը բարձրացնում են 16 ժամվա: Ձեռնարկությունների տերերը հարկադիր կարգով ստիպում են նրանց աշխատել առավոտյան ժամը 5-ից մինչև յերեկոյան ժամը 9-ը: Սիցի պրեֆեկտուրայի մի ամբողջ շարք տեքստիլ ֆաբրիկաներում կանայք, գլխավորապես անչափահասներ, աշխատում են առավոտյան ժամը 7-ից մինչև գիշերվա ժամը 2-ից 55 րոպե անց: Գիշերային հերթափոխերում կանանց աշխատանքի սահմանափակումը, վոր առաջ գոյություն ուներ տեղ-տեղ, այժմ փաստորեն վերացված է:

Հարկադրանքը և ամենաանճարձակ կամայականությունը բանվոր յերիտասարդության վերաբերմամբ հանդես են գալիս միանգամայն բացահայտ կերպով: Ահա՛ մի քանի փաստ, վոր բերում է ճապոնա-

կան մամուլը. «Կոբեյում Ոսիտի յերկաթագործական գործարանում 17-ամյա բանվորներին ստիպում եյին աշխատել լրացուցիչ կերպով օրական 3 ժամ և բացի այդ ամսական հինգ-վեց անգամ մինչև կես գիշեր, ժամին 1 սենու 5 ռին (մոտ 2 կոպեկ) վարձատրությամբ: Այդ շարունակվեց 1938 թվի մարտից մինչև սեպտեմբեր և վերջնականապես քայքայեց յերիտասարդ բանվորների առողջությունը»: «Ոգոցիում մի կապալառու իր կատարած հողային աշխատանքներն առավելագույն չափով եժանացնելու նպատակով հավաքագրեց բացառապես յերիտասարդների, վորոնց նա պահում և ստիպում եր աշխատել բռնի կերպով»: «Խամամացույում (Միկոուկուայի պրեֆեկտուրա) 17—18 տարեկան յերեք բանվորուհի վաճառվեցին ֆաբրիկային մեկ տարով 100 իենով: Նրանք սև աշխատանք եյին կատարում: Ժամկետը վերջացավ 1937 թվի վերջում, բայց տերը նրանց բաց չթողեց, իբր թե մնացած հին պարտքի պատրվակով և ստիպեց առաջվա պես աշխատել օրական 17 ժամ: Այդպիսի տերեր Խամամացույում շատ շատ են»:

Ֆաբրիկաներին վաճառված աղջիկների

գրությունը սարսափելի յե: Նրանք պահվում են այնպիսի պայմաններում, վորոնք վոչնչով չեն տարբերվում բանտային պայմաններից: Ռազմա-զորանոցային խիստ կարգապահություն է իշխում ամեն ինչում: Ոտարերկրյա մի ժուռնալիստ, այցելելով Ոսակայի խոշորագույն տեքստիլ ֆաբրիկաներից մեկը, նկարագրում է տեքստիլ բանվորուհիների աշխատանքի դուրսգալը. «Առավոտ է: Ժամացույցը ցույց է տալիս ժամը հնգից հինգ րոպե պակաս: Զանգի հարվածները տարածվում են հանրակացարանում: Հրամանի բառեր... և աղջիկների բանակը շարքերով քայլում է բակում: Սպիտակ գլխաշորերի տակից նայում են լուրջ, անարտահայտիչ դեմքեր: Բոլորն էլ միատեսակ համազգեստ են հագել: 13-ից մինչև 24 տարեկան հազարավոր աղջիկներ շարունակում են քայլել, մինչև վոր, վերջապես, առաջին շարքերը մտնում են ֆաբրիկայի շենքը և հրամանի համաձայն ցրվում են իրենց դազգահների մոտ: Առանց վորևե նախաճաշի նրանք սկսում են աշխատել: Այդ նմանվում է բանտային բակում կատարվող յերթին...

Ժամը յոթն անց է կես: Ֆաբրիկայի բակը նորից է լցվում: Դարձյալ քայլող շա-

բաններ, վորոնք այժմ գնում են յերկու ուղղությամբ. առաջին հերթափոխը շտապով դուրս է գալիս ֆաբրիկայի շենքից իսկ յերկրորդ հերթափոխը՝ ննջարաններից: Քայլող աղջիկների յերկու բանակները հանդիպում են ճաշարանում, ուր նրանց սպասում է սեղանների վրա դրված բանջարեղենի սուպը: Ընդհանուր աղոթք և արագ նախաճաշ, վոր շարունակվում է տասը րոպե: Նախաճաշից հետո վերադառնում են դազգյահների մոտ:

Անչափ յերկար աշխատանքային որվա ընթացքում, հյուծող աշխատանքից ուժասպառ՝ աղջիկները մնացած ժամանակ պահվում են ֆաբրիկային կից հանրակացարանում փականքի տակ և վերակացուհիների աչալուրջ պահպանության ներքո: Գործարանային վերակացուհիները հետևում են նրանց յուրաքանչյուր քայլին: Աղջիկները չեն համարձակվում հեռանալ հանրակացարանից: Յերբեմն միայն «տոն որերին», ամսական մեկ-յերկու անգամից վոչ ավելի, կոլեկտիվ զբոսանք է կազմակերպվում, դարձյալ վերակացուհիների անխոնջ հսկողության տակ. այդպիսի աղջիկների մենակ թողնել չի կարելի. նրանք կարող են չվերադառնալ ֆաբրիկան: Հաճախ մի քա-

նիսը, վորպեսզի այլևս յերբեք չվերադառնան ատելի տաժանավայր-գործարանը, իրենց կյանքին վերջ են տալիս անձնասպանություն գործելով:

Մանր ձեռնարկությունների բանվորները, վորոնց գլխավոր մասսան կազմում է յերիտասարդությունը, գյուղից նոր յեկածներ են: Նրանց դասակարգային գիտակցությունը մթագնված է նահապետական մնացուկներով, վորոնք այնքան կենսունակ են ճապոնական գյուղում: Այդ թույլ է տալիս ձեռնարկատիրոջ անխնա և չափից դուրս շահագործել բանվորներին, անչափ յերկարացնել աշխատանքային որը, խտացնել աշխատանքը և գրոշներ վճարել: «Նրանց աշխատանքի պայմանները,— գրում է ճապոնիայի ամերիկացի հետազոտող Մ. Մ. Ցարլեյը,— զգալիորեն ավելի վատ է, քան խոշոր ձեռնարկություններում, և այդ ընդունում են բոլորը: Աշխատավարձը համազգային միջին մակարդակից ցածր է, և աշխատանքային որվա տևողությունը՝ ավելի շատ: Հատավարձի պայմաններում 16 ժամից ավելի աշխատանքային որը, ինչպես նաև մշտական արտաժամյա աշխատանքները սովորական բան են հանդիսանում»:

Ճապոնական «Նիխոն Խյորոն» ժուրնա-ում (մայիս, 1937 թիվ) բերված է ճա-պոնական թղթի արդյունաբերության ար-ա Ֆուձիվարայի հետևյալ խոստովանու-թյունը. «Ճապոնիայում մանր և միջակ ձեռնարկություններում, ուր աշխատում է գլխավորապես յերիտասարդությունը, աշ-խատավարձը ցածր է և աշխատանքային օ-րը չի նորմավորված: Արտակարգ աշխա-տանքի, չնչին վարձատրության և յերկար աշխատանքային օրվա շնորհիվ արտա-դրանքի ինքնարժեքը ցածր է»: Իր խոստո-վանությունները Ֆուձիվարան վերջացնում է նրանով, վոր պայքարում է գոյություն ունեցող այն պայմանների պահպանման համար, վորոնց մեջ դրված են մանր ձեռ-նարկությունների բանվորները, քանի վոր, հայտարարում է նա, «կյանքի պայմաննե-րը ճապոնական գյուղում ե՛լ ավելի վատ են, քան նրանց մոտ»:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Կառավարության դեկրետով յերկրում սահմանված է 10-ժամյա աշխատանքային օր, վորը, սակայն, կարող է հասցվել 12 ժամվա: 1939 թվի հունվարի 1-ից «Աշխա-

տանքային ժամանակի կանոնավորման մասին» օրենքի համաձայն և կանոնավոր հերթափոխություններ պահանջող աշխատանքների անընդհատության պայմաններում «թույլատրվում է յերկու շաբաթվա ընթացքում բանվորներին աշխատեցնել օրական 16 ժամ»:

1939 թվի հունվարի 16-ին, ի զարգացումն հունվարի 1-ի օրենքի, աշխատանքի մինիստրությունը կարգադրություն հրատարակեց հասարակական կամ ռազմական կարևոր նշանակություն ունեցող ձեռնարկություններում զբաղված բանվորների աշխատանքային օրվա տևողության մասին: Այդ ձեռնարկություններում աշխատանքային օրը կարող է հասցվել 14 ժամվա: 14-ից մինչև 16 տարեկան պատանիների համար սահմանված է 8-ժամյա աշխատանքային օր, իսկ 16 տարեկանից բարձր՝ 10-ժամյա աշխատանքային օր: Անմիջապես գետնի տակ աշխատող լեռնագործ բանվորների համար աշխատանքային օրը սահմանված է 8 ժամ 45 րոպե:

1939 թվի մարտի 8-ի օրենքի համաձայն, մտցված են հարկադիր արտաժամյա աշխատանքներ:

1939 թվի հունվարի 16-ի օրենքի հիման

վրա Գերմանիայում օրինականացված է կիրակնօրյա և տոնական հանգստի վերացումը: Այդ հարցի վերաբերյալ կարգադրության մեջ արված է այն վերապահությունը, որ կիրակնօրյա և տոնական հանգստից զրկել թույլատրվում է այն դեպքում, չեթե այդ պահանջում են պետական առաջադրությունները: Այդ վերապահությունը որևէ սահմանափակումներ չի դնում, քանի որ պատերազմի ժամանակ համարյա թե չկա այնպիսի մի աշխատանք, որը չունենա պետական կարևոր նշանակություն:

1939 թվի հոկտեմբերի 25-ին հրատարակվեց մի հրամանագիր, որն արգելում է պատերազմի ժամանակ բարձրացնել գոյություն ունեցող աշխատավարձի դրույքները: Նմանապես կատեգորիկ կերպով արգելված է բարձրացնել գործարքային գնահատումները աշխատավարձի ավելացման նպատակով: Արտաժամյա աշխատանքի, կիրակնօրյա և տոնօրյա աշխատանքի դիմաց հավելում վճարելն արգելված է: Բոլոր արձակուրդները ժամանակավորապես վերացված են:

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՎ ԶՐՈՒՅՑՆԵՐԻ ԹԵՄԱՆԵՐ

Ութժամյա աշխատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների և ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու հարցի շուրջը:

ԽՍՀՄ-ի միջազգային դրությունը և ութժամյա աշխատանքային օրվա ու յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու անհրաժեշտությունը մեր հայրենիքի պաշտպանական հզորության հետագա ամրապնդման համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Պրոլետարական հեղափոխության ռազմական ծրագիրը* (հ. XIX, էջ՝ 323—332):

Ի. Վ. Ստալին— Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVIII համագումարում ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին («Լենինիզմի հարցերը», էջ 564—611, 11-րդ ռուս. հրատ. կամ առանձին բրոշյուրով, Հայքաղհրատի հրատ.):

«ՀամԿ(բ)Կ պատմություն», գլուխ IX, բաժին 5-րդ:

Վ. Մ. Մոլոտով—Կառավարության արտաքին քաղաքականությունը (զեկուցում ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի VI սեսիայի նիստում, 1940 թվի մարտի 29-ին): Քաղհրատ., 1940 թ.:

Կ. Ե. Վորոշիլով— Ճառ մայիսմեկյան շքահանդեսում, Մոսկվայում 1940 թ. մայիսի 1-ին («Պրավդա», № 122, 3 մայիսի, 1940 թվի):

Ն. Մ. Շվերնիկ— Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում, 1940 թվի հունիսի 25-ին:

ՀԱՄԿԽ-ի դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին, պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին («Պրավդա», № 176, 26 հունիսի, 1940 թվի):

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության Հրամանագիրը «Ութժամյա աշ-

խատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին» («Պրավդա», № 177, 27 հունիսի, 1940 թվի):

Օրենք Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության 1940 թվի պետական բյուջեյի մասին («Պրավդա» № 96, 6 ապրիլի 1940 թվի):

«Հանուն խորհրդային պետության շահերի, հանուն ժողովրդի բարօրության» — «Պրավդա»-յի 1940 թվի հունիսի 26-ի առաջնորդողը:

«ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի կամքի արտահայտությունը»— «Պրավդա»-յի 1940 թվի հունիսի 27-ի առաջնորդողը:

Բեսարաբիայի և Բուկովինայի հյուսիսային մասի հարցի վերաբերյալ խորհրդային-ռումինական կոնֆլիկտի խաղաղ լուծումը (ՏԱՍՍ-ի հաղորդագրությունը) («Պրավդա», 29 հունիսի 1940 թվի):

Սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանությունը և նրա պաշտպանական հզորության ամրապնդումը խորհրդային քաղաքացու սրբազան պարտականությունն է:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Թեզիսներ անհապաղ սեպարատ և աննեքսիոնիստական հաշտության կնքելու մասին* (հ. XXII, եջ 193—199):

Վ. Ի. Լենին— *Մանր, բայց անհրաժեշտ դաս* (հ. XXII, եջ 290—293):

Վ. Ի. Լենին— *Ճառ ազատության և հավասարության լոզունգներով ժողովրդին խաբելու մասին* (հ. XXIV, եջ 279—284):

Ի. Վ. Ստալին— *ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին* («*Լենինիզմի հարցերը*», եջ 507—534, 11-*րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով. Հայքաղհրատ*):

Ի. Վ. Ստալին— *Հաշվետու զեկուցում կուսակցության* XVIII *համագումարում ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին* («*Լենինիզմի հարցերը*», եջ 564—611, 11-*րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով. Հայքաղհրատ*):

Վ. Մ. Մոլոտով— *Ճառ ռադիոյով* 1939 *թ. սեպտեմբերի* 17-*ին: Քաղհրատ*, 1939 *թ.*:

Վ. Մ. Մոլոտով— *Կառավարության արտաքին քաղաքականությունը* (*զեկուցում*

ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի VI Սեսսիայի նիստում 1940 *թ. մարտի* 29-*ին*): *Քաղհրատ*, 1940:

Կ. Յե. Վորոշիլով— *Ճառ մայիսմեկյան շքահանդեսում, Մոսկվայում*, 1940 *թ. մայիսի* 1-*ին*:

ՀԱՄԿԽ-ի դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության հրամանագիրը «Ութժամյա աշխատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին»:

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում* 1940 *թվի հունիսի* 25-*ին*:

Լենինը և Ստալինը աշխատանքի սոցիալիստական կազմակերպման և կարգապահության մասին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Մեծ նախաձեռնությունը* (հ. *XXIV*, եջ 325—349):

Վ. Ի. Լենին— *Ի՞նչպես կազմակերպել*

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Թեզիսներ անհապաղ սեպարատ և աննեքսիոնիստական հաշտություն կնքելու մասին* (Հ. XXII, էջ 193—199):

Վ. Ի. Լենին— *Տանր, բայց անհրաժեշտ դաս* (Հ. XXII, էջ 290—293):

Վ. Ի. Լենին— *Ճառ ազատության և հավասարության լոզունգներով ժողովրդին խաբելու մասին* (Հ. XXIV, էջ 279—284):

Ի. Վ. Ստալին— *ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին* («Լենինիզմի հարցերը», էջ 507—534, 11-րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով. Հայքաղհրատ):

Ի. Վ. Ստալին— *Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVIII համագումարում ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին* («Լենինիզմի հարցերը», էջ 564—611, 11-րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով. Հայքաղհրատ):

Վ. Մ. Մոլոտով— *Ճառ ռադիոյով 1939 թ. սեպտեմբերի 17-ին*: Քաղհրատ, 1939 թ.:

Վ. Մ. Մոլոտով— *Կառավարության արտաքին քաղաքականությունը* (զեկուցում

ԽՍՀ Միության Գերագույն Խորհրդի VI Սեսիայի նիստում 1940 թ. մարտի 29-ին): Քաղհրատ, 1940:

Կ. Ե. Վորոշիլով— *Ճառ մայիսմեկյան շքահանդեսում, Մոսկվայում, 1940 թ. մայիսի 1-ին*:

ՀԱՄԿԽ-ի դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության հրամանագիրը «Ութժամյա աշխատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին»:

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում 1940 թվի հունիսի 25-ին*:

Լենինը և Ստալինը աշխատանքի սոցիալիստական կազմակերպման և կարգապահության մասին:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Մեծ նախաձեռնությունը* (Հ. XXIV, էջ 325—349):

Վ. Ի. Լենին— *Ի՞նչպես կազմակերպել*

մրցակցությունը (Հ. XXII էջ 158—167)։

Վ. Ի. Լենին— *Խորհրդային իշխանության հերթական խնդիրները* (Հ. XXII, էջ 435–468)։

Ի. Վ. Ստալին— *Խորհրդային Միության տնտեսական դրության մասին* (Ленин и Сталин. Сборник произведений к изучению истории ВКП(б). Հ. III, էջ 62–66)։

Ի. Վ. Ստալին— *Նոր իրադրություն— տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ* («*Լենինիզմի հարցերը*», էջ 661-686, *Հայկուսհրատ*, 1937 *թ.*)։

Ի. Վ. Ստալին— *Առաջին հնգամյակի հանրագումարները.* VII *բաժին* («*Լենինիզմի հարցերը*», էջ 744-749, *Հայկուսհրատ*, 1937 *թ.*)։

Ի. Վ. Ստալին — *Ճառ արտասանած ստախանովականների առաջին համամիութենական խորհրդակցությանը* («*Լենինիզմի հարցերը*», էջ 493-506, 11-*րդ ռուս. հրատ.*)։

Ի. Վ. Ստալին— *Ճառ հարվածային կոլտնտեսականների Առաջին Համամիութենական համագումարում* («*Լենինիզմի հարցերը*», էջ 770–788, *Հայկուսհրատ*, 1937 *թ.*)։

ԽՍՀ Միության Սահմանադրություն. I *և* IX *գլուխները*։

ՀԱՄԿԽ-ի դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին, պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին։

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության Հրամանագիրը «Ութժամյա աշխատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին»։

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի* IX *պլենումում*, 1940 *թ. հունիսի* 25-*ին*։

«Պրավդա»-յի 1940 *թ. հունիսի* 26-*ի առաջնորդողը*։

Աշխատանքի արտադրողականությունն ամենից կարևորը, ամենից գլխավորն է կոմունիզմի հաղթանակի համար։

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Ի՞նչպես կազմակերպել մրցակցությունը* (Հ. XXII, էջ 158–167)։

Վ. Ի. Լենին— *Խորհրդային իշխանության հերթական խնդիրները* (Հ. XXII, էջ 435-468)։

Վ. Ի. Լենին— *Մեծ նախաձեռնությունը* (հ. XXIV, էջ 325–349)։

Ի. Վ. Ստալին— *Մեծ բեկման տարին* («Լենինիզմի հարցերը», էջ 430–444, Հայկուսհրատ, 1937 թ.)։

Ի. Վ. Ստալին— *ԿԿ-ի քաղաքական հաշվետվությունը ՀամԿ(բ)Կ XVI համագումարին*, II բաժին («Լենինիզմի հարցերը», էջ 535–603, Հայկուսհրատ, 1937 թ.)։

Ի. Վ. Ստալին— *Տնտեսավարների խընդիրների մասին* («Լենինիզմի հարցերը», էջ 649–660. Հայկուսհրատ, 1937 թ.)։

Ի. Վ. Ստալին— *Նոր իրադրություն— տնտեսական շինարարության նոր խնդիրներ* («Լենինիզմի հարցեր», էջ 661—686, Հայկուսհրատ, 1937 թ.)։

Ի. Վ. Ստալին— *Հաշվետու զեկուցում կուսակցության* XVII *համագումարին ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին*, II բաժին («Լենինիզմի հարցերը», էջ 811–840, Հայկուսհրատ, 1937 թ.)։

Ի. Վ. Ստալին — *Ճառ արտասանած ստախանովականների Առաջին համամիութենական խորհրդակցությանը* («Լենինիզմի հարցերը», էջ 493–506, 11-րդ ռուս. հրատ.)։

Ի. Վ. Ստալին— *Հաշվետու զեկուցում*

կուսակցության XVIII համագումարում ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին, II բաժին («Լենինիզմի հարցերը», էջ 575–592, 11-րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով, Հայքաղհրատ)։

ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի, ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի և ՀԱՄԿԽ-ի 1938 *թվի դեկտեմբերի* 28-*ի վորոշումը «Աշխատանքային կարգապահությունը կանոնավորելու, պետական սոցիալական ապահովագրության պրակտիկան բարելավելու և այդ գործում յեղած չարաշահումների դեմ պայքարելու միջոցառումների մասին»* (Քաղհրատ, 1940)։

ՀԱՄԿԽ-ի Դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին, պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին։

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության Հրամանագիրը «Ութժամյա աշխատանքային որվա, յոթնորյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին»։

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի* IX *պլենումում* 1940 *թվի հունիսի* 25-*ին*։

«*Պրավդա*» № 176, 26 *հունիսի* 1940 *թվի*: *Առաջնորդող*:

«*Պրավդա*» № 177, 27 *հունիսի* 1940 *թվի*: *Առաջնորդող*:

ԽՍՀՄ-ի հիմնական տնտեսական խնդիրը և պայքարը աշխատանքի արտադրողականության համար:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Ի՞նչպես ավելացնել յուրաքանչյուր շնչի սպառման չափը Ռուսաստանում* (*Հ*. *XVI* *եջ* 543—544):

Վ. Ի. Լենին— *Սպառնացող աղետը և ի՞նչպես պայքարել նրա դեմ* (*Հ*. *XXI*, *եջ* 155-192):

Վ. Ի. Լենին— *Խորհրդային իշխանության հերթական խնդիրները* (*Հ*. *XXII*, *եջ* 435-468):

Ի. Վ. Ստալին— *ԿԿ-ի քաղաքական հաշվետվությունը ՀամԿ(բ)Կ XVI համագումարին* («*Լենինիզմի հարցերը*», *եջ* 511-648, *Հայկուսհրատ*, 1937 *թ*.):

Ի. Վ. Ստալին— *Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVIII համագումարում ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ-ի աշխատանքի մասին* («*Լենինիզմի հարցերը*», *եջ* 564-611, 11-*րդ*

ռուս. *հրատ*., *կամ առանձին բրոշյուրով*, *Հայքաղհրատ*):

Ի. Վ. Ստալին— *Տնտեսավարների խորհրդակցության մասին* «*Լենինիզմի հարցերը*», *եջ* 649—660 *Հայկուսհրատ*, 1937 *թ*.):

Ի. Վ. Ստալին— *Առաջին հնգամյակի հանրագումարները* («*Լենինիզմի հարցերը*», *եջ* 703-752, *Հայկուսհրատ*, 1937):

Ի. Վ. Ստալին— *Ճառ Կրեմլի պալատում Կարմիր Բանակի ակադեմիականների ավարտական հանդեսում* 1935 *թ*. *մայիսի* 4-*ին* («*Լենինիզմի հարցերը*», *եջ* 487-492, 11-*րդ* *ռուս*. *հրատ*.):

Վ. Մ. Մոլոտով— *ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության զարգացման երրորդ հնգամյա պլանը* (*զեկուցումը և եզրափակման խոսքը ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում*):

ՀԱՄԿԽ-ի Դիմումը բոլոր բանվորներին և բանվորուհիներին, *ինժեներներին*, *տեխնիկներին և ծառայողներին*, *պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին*:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության Հրամանագիրը «*Ութժամյա աշխատանքային օրվա*, *յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից*

բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին»:

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում*, 1940 *թվի հունիսի* 25-*ին*:

Ստախանովյան շարժման նոր ձևերը և աշխատանքի արտադրողականության հետագա աճումը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ի. Վ. Ստալին — *Ճառ արտասանած ստախանովականների Առաջին համամիութենական խորհրդակցությանը* («*Լենինիզմի հարցերը*», *էջ* 493—506, 11-*րդ ռուս. հրատ.*):

Վ. Մ. Մոլոտով— *ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերրորդ հնգամյա պլանը (զեկուցումը և յեզրափակման խոսքը ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում)*:

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում* 1940 *թվի հունիսի* 25-*ին*:

«*Պրավդա*»— *ընտրովի նյութեր, նվիրված բազմադազգյահային սպասարկմանը և պրոֆեսիաների համատեղմանը* (№№ 264, 270 *և* 280, 1939 *թ. սեպտեմբերի* 23, 29 *և հոկտեմբերի* 9):

Աշխատանքը ԽՍՀՄ-ում և աշխատանքը կապիտալիստական յերկրներում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Ի. Լենին— *Բանվորների վաստակը և կապիտալիստների շահույթը Ռուսաստանում (հ. XVI, էջ* 94-95):

Վ. Ի. Լենին— *Աշխատանքային օրը Մոսկվայի նահանգի ֆաբրիկաներում (հ. XVI, էջ* 98-99):

Ի. Վ. Ստալին— *Առաջին հնգամյակի հանրագումարները* («*Լենինիզմի հարցերը*», *էջ* 703-752, *Հայկուսհրատ*, 1937):

Ի. Վ. Ստալին— *Ճառ արտասանած ստախանովականների Առաջին համամիութենական խորհրդակցությանը* («*Լենինիզմի հարցերը*», *էջ* 493-506, 11-*րդ ռուս. հրատ.*):

Ի. Վ. Ստալին— *ԽՍՀ Միության Սահմանադրության նախագծի մասին* («*Լենինիզմի հարցերը*», *էջ* 507-534, 11-*րդ ռուս. հրատ., կամ առանձին բրոշյուրով, Հայկուսհրատ*):

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Սահմանադրությունը:

ՀԱՄԿԽ-ի Դիմումը բոլոր բանվորներին

և բանվորուհիներին, ինժեներներին, տեխնիկներին և ծառայողներին, պրոֆեսիոնալ միությունների բոլոր անդամներին:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության Հրամանագիրը «*Ութժամյա աշխատանքային օրվա, յոթնօրյա աշխատանքային շաբաթի անցնելու մասին և ձեռնարկություններից ու հիմնարկություններից բանվորների ու ծառայողների ինքնագլուխ կերպով հեռանալն արգելելու մասին*:

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի* IX *պլենումում* 1940 *թ. հունիսի* 25-*ին*:

Յերիտասարդության աշխատանքը ԽՍՀ Միությունում և կապիտալիստական յերկրներում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կ. Մարքս— «*Կապիտալ*» (հ. I, գլ. XIII, § 3, *բաժին* «*ա*»):

Ֆ. Ենգելս— *Բանվոր դասակարգի դրությունն Անգլիայում* (*Կ. Մարքս և Ֆ. Ենգելս— Յերկեր հ.* III, *էջ* 293-573):

Լենին և Ստալին— *Յերիտասարդության մասին ժողովածու* (*հրատ.* «Молодая гвардия» 1938, *ռուս.*):

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի* IX *պլենումում* 1940 *թ. հունիսի* 25-*ին*:

կանանց աշխատանքը ԽՍՀՄ-ում և կապիտալիստական յերկրներում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Կ. Մարքս—«*Կապիտալ*» (հ. I, *գլ.* XIII, § 3, *բաժին* «*ա*»):

Ֆ. Ենգելս—«*Բանվոր դասակարգի դրությունը Անգլիայում*» (*Կ. Մարքս և Ֆ. Ենգելս— Յերկեր հ.* III, *էջ* 293—573):

Վ. Ի. Լենին— *Կանանց բանվորական շարժման խնդիրների մասին խորհրդային հանրապետության մեջ* (հ. XXIV, *էջ* 467-472):

Վ. Ի. Լենին— *Կին-բանվորուհիներին* (հ. XXV, *էջ* 40-41):

Ի. Վ. Ստալին— *Ճառ կուսակցության և կառավարության ղեկավարների կողմից, ճակնդեղացան դաշտերի հարվածային կոլտնտեսուհիների ընդունելության ժամանակ*, 1935 *թ. նոյեմբերի* 10-*ին* (Ленин и Сталин. Сборник произведений к изучению истории ВКП(б). հ. III, *էջ* 642–643):

Վ. Ի. Լենին— *Մեծ նախաձեռնությունը* (*հատ.* XXIV *էջ* 343-345):

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի* IX *պլենումում* 1940 *թ. հունիսի* 25-*ին*:

Յերկրորդ իմպերիալիստական պատերազ-

մը Ցեվրոպայում և բանվոր դասակարգի դրությունը կապիտալիստական յերկրներում:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Վ. Մ. Մոլոտով— *Հոկտեմբերյան հեղափոխության XXII տարեդարձը*, (*Զեկուցում Մոսկվայի խորհրդի հանդիսավոր նիստում* 1939 *թվի նոյեմբերի* 6–*ին*). *Պետքաղհրատ*, 1939:

Գ. Դիմիտրով— *Մայիսի մեկը և պայքարը իմպերիալիստական պատերազմի դեմ* («*Պրավդա*» № 121, 1 *մայիսի* 1940 *թվի*):

Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի մայիսմեկյան կոչը («*Պրավդա*» № 120, 30 *ապրիլի* 1940 *թվի*):

Ն. Մ. Շվերնիկ— *Զեկուցում ՀԱՄԿԽ-ի IX պլենումում* 1940 *թվի հունիսի* 25–*ին*:

Բանվոր դասակարգի դրությունը և աշխատանքային որվա տևողությունը կապիտալիստական յերկրներում («*Պրավդա*» և «*Իզվեստիա*» *թերթերի* 1940 *թվի հունիսի* 26–*ի*, 27–*ի* և 28–*ի համարներում տպագրված նյութերն ու հոդվածները*):

Բեսարաբիայի և Բուկովինայի հյու-

սիսային մասի հարցի վերաբերյալ խորհրդային-ռումինական կոնֆլիկտի խաղաղ լուծումը (*ՏԱՍՍ-ի հաղորդագրությունը*) («*Պրավդա*» № 179, 29 *հունիսի* 1940 *թվի*):

Պատ. խմբագիր՝ Դ. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
Պատ. քարտուղար՝ ՀՐ. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Սրբագրիչ՝ Հ. ՋՐԱՂԱՑՊԱՆՅԱՆ

ՎՖ—700
Պատվեր՝ 744, *տիրաժ*՝ 8000
Հանձնված է արտադրության 24/VIII 1940 *թ.*
Ստորագրված է տպագրության 31/VIII 1940 *թ.*

Հայկական ՍՍՌ Ժողկոմսովետին կից թերթերի և ամսագրերի տպարան, Ցերևան.

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԴԻՏՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԱԳԻՏԱՏՈՐՆԵՐԻՆ ՅԵՎ
«ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ»-Ի
ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐԻՆ

ՇԱՐՈՒՆԱԿՎՈՒՄ Է

«ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ
ԲԼՈԿՆՈՏ»-Ի 1940 թ-ի
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
ԱՄԻՍՆԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Բաժանեգինն է ամսական 50 կոպեկ.,
մինչև 1940 թ. տարեվերջը՝ 2 ռուբլի:
Լույս է տեսնում ամիսը 2 անգամ:

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԱԳԻՏԱՏՈՐ ՊԵՏՔ Է ԼԻՆԻ
«ԱԳԻՏԱՏՈՐԻ ԲԼՈԿՆՈՏ»-Ի
ԲԱԺԱՆՈՐԴԸ

ՇՏԱՊԵԼ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՎԵԼՈՒ